

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дин Красимира Гагова

на трудовете на гл. ас. д-р Владислав Иванов за участие в конкурс за академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 2.

Хуманитарни науки, Професионално направление 2.2. История и археология, обявен в ДВ бр. 55/19.06.2020 г. за нуждите на секция „Средновековни Балкани“ към Институт по балканистика и Център по тракология „Проф. Ал. Фол“ при БАН

Акцентът на моята реценция, естествено, е върху монографията „Рицарите йоанити, кръстоносните походи и Балканите (XI-XIII в.)“, издадена през настоящата година. Темата на изследването не е изненада, тъй като В. Иванов се интересува систематично от историята на кръстоносните походи още от студентските си години. С течение на времето той е обогатил и разширил параметрите на своите проучвания, а освен това ги е насочил и към определен географски район.

Трудът му обема 500 страници и видимо е разделен на две отделни части. Първата – от глава първа до седма – разглежда отделни етапи от развитието на ордена на Св. Йоан от Йерусалим – от основаването до войните със Салах ад дин и Третия кръстоносен поход. На пръв поглед като че ли изложението в тази част е твърде обширно, но пък от друга страна, като се има предвид, че липсват проучвания върху историята на ордена в нашата историография, може да се приеме, че е напълно подходящо.

Целта на втората част е да се изследва дейността на йоанитите във връзка със ситуацията на Балканите, по-често в тяхната периферия. Напълно логично е предположението, че Унгария е мястото, където през втората половина на XII в. хоспиталиерите получили поземлени владения и това вероятно се дължало не само на добрата воля на унгарската кралица Ефросина, но и на факта, че унгарското кралство номинално било под папска закрила. Благосклонен към тях бил и Мануил Комнин, който бил в добри отношения с папството и по време на чието управление в Константинопол имало хоспиталиерски приорат. В. Иванов приема допускането на някои съвременни европейски медиевисти, че Константинополските приори са били един вид посредници между папата и императора. Тези добри отношения били относително кратки и напълно заглъхнали след „голямото латинско клане“.

При завоюването на Константинопол през 1204 г. съществувала практика предварително да се разпределят фиефовете между онези, които тепърва трябвало да водят войни за тях. Затова при липса на повече от едно известие в изворите е трудно да се установи със сигурност дали и доколко съответната територия минала в ръцете на тези, за които е била предназначена. Въпреки че изворите по темата съвсем не са много, авторът извлича максимума от тях, за да разгледа отношенията между представителите на ордена и кръстоносните императори в Константинопол, както и хоспиталиерските владения в Тесалия. На фона на общата политическа обстановка и опитите на съюзените православни държави да потърсят съюзник в лицето на император Фридрих II, хоспиталиерите в Акра били порицани от папа Григорий

като съюзници на екскомуникирания владетел, а освен това и обвинени в редица престъпления. Доколко това засегнало малките групи йоанити на Балканите остава неизвестно.

Несъмнено най-интересната част от изследването е посветена на хоспиталиерите в унгарското кралство. Авторът допуска, че крал Андраш е имал тяхната подкрепа при претенциите му към Константинополския трон през 1216-1218 г. Обърнато е внимание на участието на ордена в покръстването на куманите и т.нар. схизматици от земите на дн. Източна Румъния и Молдова, както и на действията им в отбраната срещу татарите. Като финал е разгледана и дарителската грамота на крал Бела IV, който отстъпва на ордена земите на Зеврин/Северин и им дава правото, ако успеят, да завладеят земите до устието на Дунав.

Към книгата са приложени преводи на извори, повечето които макар и направени през английски, са много полезни. Цялостно са преведени на български поемата на Рембо де Вакейрас „Съвет към императора“ и грамотата на Бела IV, ползвани до този момент частично.

За процедурата В. Иванов предлага още няколко интересни публикации на частични преводи на средновековни мюсюлмански историци и пътешественици. Той несъмнено има афинитет към работа с изворите (което е похвално) и резултат от този интерес са и няколко статии, които се спират на отделни теми от средновековната историография.

В. Иванов е автор и на отделна глава от колективния труд „Западната експанзия на Балканите: военно-монашеските ордени и италианските морски републики XII-XV в.“, издадена през 2018 г., която разглежда

историята на ордена на йоанитите и тяхното участие в събития на Балканите и периферията.

За конкурса той представя още и 15 студии, публикувани в периода 2009-2019 г.

Всичко споменато до тук ми дава основание да оценя по достойнство преставената научна продукция. Темите са интересни, рядко засягани в нашата медиевистика и са добре представени. Изключително добро впечатление ми прави желанието за работа с широк кръг от извори.

Претендентът е представил списък на цитатите на неговите публикации, както и необходимата документация.

В заключение смятам, че мога с пълно основание да обявя пред уважаемото жури, че подкрепям кандидатурата на Владислав Иванов за получаването на длъжността „доцент“.

София

Подпис:

20.10.20

/проф. дин Красимира Гагова/